

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 182/2021

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τμήμα Γ´

Συνεδρίαση της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2021

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Δήμητρα Κεφάλα, Χρήστος Μηκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα Ελευθερία Δασκαλέα Ασημακοπούλου, Ευάγγελος Μαρίνης, Περικλής Αγγέλου, Νικόλαος Πατηνιώτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Ξανθή Μπασάκου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτ. 20218050/30-11-2021 έγγραφο του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται, αν είναι νόμιμη η έκδοση διαπιστωτικής πράξης από τον Πρύτανη, με την οποία ο Αναπληρωτής Πρόεδρος ορίζεται σε Πρόεδρο του Τμήματος, σε περίπτωση παραίτησης του τελευταίου.

Ιστορικό.

1. Με την από 20-7-2020 διαπιστωτική πράξη του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πειραιώς, διαπιστώθηκε η εκλογή του Προέδρου και του Αναπληρωτή Προέδρου του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών, της Σχολής Ναυτιλίας και Βιομηχανίας του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Εν συνεχεία με την από 22-7-2021 απόφαση του Πρύτανη έγινε αποδεκτή η παραίτηση του

Προέδρου, λόγω εκλογής του ως Κοσμήτορα της Σχολής. Επειδή, μέχρι σήμερα στο ανωτέρω Τμήμα δεν έχει διενεργηθεί εκλογική διαδικασία ο Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος αναπληρώνει τον παραιτηθέντα Πρόεδρο, που εξελέγη Κοσμήτορας της οικείας Σχολής, σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 23 παρ. 12 του Ν.4485/2017. Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών υπέβαλε το από 22-11-2021 αίτημά του, σχετικά με την έκδοση διαπιστωτικής πράξης ορισμού του ως Προέδρου του Τμήματος, αφού: α) εν τοις πράγμασι ασκεί και θα ασκεί καθήκοντα Προέδρου μέχρι τη λήξη της θητείας του (31-8-2022), β) δεν υπάρχει δικός του αναπληρωτής και γ) ο διοικητικός φόρτος είναι ιδιαίτερα μεγάλος.

Ενόψει του ως άνω αιτήματος, διατυπώθηκε το προκείμενο ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 9 παρ. 1 και 2, 12, 15 παρ.15, 20, 21 παρ. 1, 22 και 23 του ν. 4485/2017 «*Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις*» (Α` 114), όπως ισχύουν, ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1

Διάρθρωση της ανώτατης εκπαίδευσης - Νομική μορφή των Α.Ε.Ι.

« 1. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.). Τα Α.Ε.Ι. είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα και τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

2...»

Άρθρο 9

Σχολές, Τμήματα, Τομείς

« 1. Κάθε Ίδρυμα αποτελείται από Σχολές. Η Σχολή καλύπτει μία ενότητα συγγενών επιστημονικών κλάδων και εξασφαλίζει τη διεπιστημονική προσέγγιση, τη μεταξύ τους επικοινωνία και τον αναγκαίο, για τη διδασκαλία

και την έρευνα, συντονισμό τους. Η Σχολή εποπτεύει και συντονίζει τη λειτουργία των Τμημάτων, σύμφωνα με τον Κανονισμό Σπουδών τους.

2. Οι Σχολές διαιρούνται σε Τμήματα. Δεν είναι δυνατή η ύπαρξη Σχολής με λιγότερα από δύο (2) Τμήματα, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου η αναγκαιότητα σύστασης Σχολής με ένα (1) Τμήμα αιτιολογείται ειδικά από τη Σύγκλητο. Το Τμήμα προάγει την επιστήμη, την τεχνολογία ή τις τέχνες στο αντίστοιχο επιστημονικό πεδίο, οργανώνει τη διδασκαλία στο πλαίσιο των προγραμμάτων σπουδών και εξασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση της μάθησης σε αυτά. 3...»

Άρθρο 12

Όργανα του Ιδρύματος

«Τα όργανα του Ιδρύματος είναι: α) η Σύγκλητος,

β) το Πρυτανικό Συμβούλιο,

γ) ο Πρύτανης,

δ) οι Αντιπρυτάνεις.»

Άρθρο 15

Πρύτανης – Αντιπρυτάνεις

«1.....

15. Ο Πρύτανης έχει τις εξής αρμοδιότητες και όσες άλλες προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του Οργανισμού, του Εσωτερικού Κανονισμού, καθώς και των λοιπών διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας:

α) προΐσταται του Ιδρύματος, έχει την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών του, είναι διατάκτης των δαπανών του Ιδρύματος και μεριμνά για τη συνεργασία των οργάνων του Ιδρύματος, των διδασκόντων και των φοιτητών,

β) εκπροσωπεί το Ίδρυμα δικαστικώς και εξωδίκως,

γ) συγκαλεί την Σύγκλητο και το Πρυτανικό Συμβούλιο, καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, προεδρεύει των εργασιών τους και μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεών τους. Ορίζει ως εισηγητή των θεμάτων που πρόκειται να

συζητηθούν στα παραπάνω όργανα μέλος της Συγκλήτου ή τον αρμόδιο Αντιπρύτανη, αντίστοιχα, και εισηγείται τα θέματα για τα οποία δεν έχει ορίσει άλλον εισηγητή,

δ) μπορεί να μετέχει στις συνεδριάσεις όλων των συλλογικών οργάνων του Ιδρύματος, χωρίς δικαίωμα ψήφου,

ε) συγκαλεί οποιοδήποτε συλλογικό όργανο του Ιδρύματος, όταν αυτό παραλείπει παρανόμως να λάβει αποφάσεις, και προεδρεύει των εργασιών του χωρίς δικαίωμα ψήφου,

στ) καταρτίζει και αναμορφώνει τον ετήσιο απολογισμό των δραστηριοτήτων και της εν γένει λειτουργίας του Ιδρύματος, τον οποίο υποβάλλει προς έγκριση στη Σύγκλητο,

ζ) προκηρύσσει, ύστερα από εισήγηση της Συνέλευσης Τμήματος και βάσει των εγκεκριμένων πιστώσεων, τις θέσεις μελών Δ.Ε.Π., διενεργώντας και το σχετικό έλεγχο νομιμότητας,

η) με απόφασή του, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζει τη σειρά με την οποία τον αναπληρώνουν οι Αντιπρυτάνεις αν απουσιάζει ή κωλύεται προσωρινά να ασκήσει τα καθήκοντά του και ύστερα από έγκριση της Συγκλήτου, τον τομέα ευθύνης και τις επιμέρους αρμοδιότητες του κάθε Αντιπρύτανη,

θ) εκδίδει τις πράξεις διορισμού, υπηρεσιακών μεταβολών και αδειών του προσωπικού του Ιδρύματος, καθώς και τις διαπιστωτικές πράξεις άγονης εκλογής ή αρνητικής κρίσης,

ι) ορίζει τον υπεύθυνο του Ιδρύματος για το πληροφοριακό σύστημα που υποστηρίζει τις διαδικασίες κρίσης των μελών Δ.Ε.Π.,

ια) μπορεί να μεταβιβάζει το δικαίωμα υπογραφής εγγράφων στους προϊστάμενους των υπηρεσιών του Ιδρύματος,

ιβ) μπορεί να ζητά από οποιοδήποτε όργανο του Ιδρύματος, στοιχεία και έγγραφα για κάθε υπόθεση του Ιδρύματος,

ιγ) λαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση επειγόντων ζητημάτων, όταν τα αρμόδια όργανα διοίκησης του Ιδρύματος αδυνατούν να λειτουργήσουν και να λάβουν αποφάσεις,

ιδ) είναι υπεύθυνος για την προστασία και ασφάλεια του προσωπικού και της περιουσίας του Ιδρύματος.»

Άρθρο 20

Όργανα του Τμήματος

« Όργανα του Τμήματος είναι:

α) η Συνέλευση του Τμήματος,

β) το Διοικητικό Συμβούλιο και

γ) ο Πρόεδρος του Τμήματος.»

Άρθρο 21

Συνέλευση Τμήματος

«1. Η Συνέλευση του Τμήματος απαρτίζεται από:

α) Τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος, ως εξής: αα... ββ. Αν τα μέλη Δ.Ε.Π. υπερβαίνουν τα τριάντα (30), στη Συνέλευση μετέχουν τριάντα (30) εκπρόσωποι, οι οποίοι κατανέμονται στους Τομείς ανάλογα με το συνολικό αριθμό των μελών Δ.Ε.Π. κάθε Τομέα.

β) τον Πρόεδρο και τον Αναπληρωτή Πρόεδρο του Τμήματος και, εφόσον υπάρχουν Τομείς, από τους Διευθυντές των Τομέων, οι οποίοι δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό των τριάντα (30) μελών της περίπτωσης α`.

γ) Τους εκπροσώπους των φοιτητών...

δ) Τρεις (3) εκπροσώπους, έναν (1) ανά κατηγορία από τα μέλη Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Τμήματος... Η Συνέλευση του Τμήματος συγκροτείται και λειτουργεί νόμιμα έστω και αν οι εκπρόσωποι των περιπτώσεων γ` και δ` δεν έχουν εκλεγεί...

2...»

Άρθρο 22

Διοικητικό Συμβούλιο

«1. Το Διοικητικό Συμβούλιο λειτουργεί σε Τμήματα με δύο (2) ή περισσότερους Τομείς. Στα Τμήματα που δεν λειτουργεί Διοικητικό Συμβούλιο, τις αρμοδιότητες του παρόντος ασκεί η Συνέλευση του Τμήματος.

2. Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από:

α) τον Πρόεδρο και τον Αναπληρωτή Πρόεδρο του Τμήματος,

β) τους Διευθυντές των Τομέων,

γ) έναν (1) από τους τρεις (3) εκλεγμένους εκπροσώπους της περίπτωσης δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 21, που υποδεικνύεται από τους ίδιους. Το Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος συγκροτείται και λειτουργεί νόμιμα έστω και αν δεν έχει υποδειχθεί ο εκπρόσωπος της παρούσας περίπτωσης.

3. Το Διοικητικό Συμβούλιο εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος ζητήματα αρμοδιότητάς της και επεξεργάζεται ζητήματα που παραπέμπονται σε αυτό από την τελευταία. Στην αρμοδιότητά του ανήκει, επίσης, κάθε θέμα, πλην των αναφερόμενων στην παράγραφο 2 του άρθρου 21, για το οποίο η κείμενη νομοθεσία προβλέπει την παροχή γνώμης ή την υποβολή πρότασης ή εισήγησης σε επίπεδο Τμήματος.»

Άρθρο 23

«1. α) Πρόεδρος ή Αναπληρωτής Πρόεδρος Τμήματος εκλέγεται πλήρους απασχόλησης μέλος Δ.Ε.Π. πρώτης βαθμίδας ή της βαθμίδας του αναπληρωτή του οικείου Τμήματος για θητεία δύο (2) ετών... Αν δεν υπάρχουν μέλη Δ.Ε.Π. των δύο πρώτων βαθμίδων μπορεί να θέσει υποψηφιότητα και επίκουρος. Αν δεν υπάρχουν υποψηφιότητες, ο Πρόεδρος του Τμήματος ορίζεται από τη Σύγκλητο μεταξύ των υπάρχοντων μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, με προτεραιότητα στις δύο πρώτες βαθμίδες και μέχρι τη βαθμίδα του Επίκουρου. Η ημερομηνία έναρξης και λήξης της θητείας ορίζεται στην προκήρυξη. β) ...

2. Η εκλογή του Προέδρου και του Αναπληρωτή Προέδρου γίνεται με δύο (2) ξεχωριστά ενιαία ψηφοδέλτια, που περιλαμβάνουν τα ονόματα όλων των υποψήφιων Προέδρων και Αναπληρωτών Προέδρων, αντίστοιχα. Οι εκλογείς σημειώνουν την προτίμησή τους για έναν μόνο από τους υποψήφιους Προέδρους και για έναν μόνο από τους υποψήφιους Αναπληρωτές Προέδρους δίπλα από το όνομά τους.

3. Το σώμα εκλεκτόρων για την εκλογή Προέδρου και Αναπληρωτή Προέδρου απαρτίζεται από το σύνολο των καθηγητών πρώτης βαθμίδας, των αναπληρωτών καθηγητών, των επίκουρων καθηγητών, μόνιμων και επί θητεία, καθώς και των υπηρετούντων λεκτόρων του οικείου Τμήματος. Στο εκλεκτορικό σώμα έχουν δικαίωμα συμμετοχής και όσοι εκ των ανωτέρω απουσιάζουν από τη θέση τους, ανεξαρτήτως του λόγου απουσίας, εφόσον η απουσία δεν συνεπάγεται την αναστολή ή την απαγόρευση άσκησης των καθηκόντων τους.

4. Η προκήρυξη των εκλογών για την ανάδειξη Προέδρου και Αναπληρωτή Προέδρου Τμήματος γίνεται από τον Κοσμήτορα τρεις (3) μήνες πριν από τη λήξη της θητείας των υπηρετούντων Προέδρου και Αναπληρωτή Προέδρου...
5...

6. Την ευθύνη διεξαγωγής της εκλογικής διαδικασίας έχει τριμελής Κεντρική Εφορευτική Επιτροπή, με ισάριθμους αναπληρωτές, η οποία ορίζεται, με απόφαση του Κοσμήτορα, τουλάχιστον πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας και αποτελείται από μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος. Αν δεν τηρηθεί η ανωτέρω προθεσμία, η σχετική αρμοδιότητα περιέρχεται στον Πρύτανη. Πρόεδρος της Κεντρικής Εφορευτικής Επιτροπής είναι το ανώτερης βαθμίδας αρχαιότερο μέλος Δ.Ε.Π.. Η Κεντρική Εφορευτική Επιτροπή, αφού της παραδοθούν οι αιτήσεις των ενδιαφερομένων, εξετάζει την εκλογιμότητα, ανακηρύσσει τους υποψήφιους Προέδρους και Αναπληρωτές Προέδρους μέσα σε δύο (2) εργάσιμες ημέρες από τη συγκρότησή της, επιβλέπει τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας, εκδίδει το αποτέλεσμα και το υποβάλλει στον Πρύτανη, ο οποίος εκδίδει διαπιστωτική πράξη εκλογής, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

7. Η ψηφοφορία για την εκλογή Προέδρου και Αναπληρωτή Προέδρου είναι άμεση και μυστική. Η εκλογική διαδικασία διεξάγεται αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικής ψηφοφορίας σε εργάσιμη ημέρα, έτσι ώστε να είναι δυνατή η διεξαγωγή επαναληπτικής ψηφοφορίας την ακριβώς επομένη εργάσιμη ημέρα.

8. Πρόεδρος Τμήματος και Αναπληρωτής Πρόεδρος εκλέγονται οι υποψήφιοι, οι οποίοι συγκέντρωσαν την απόλυτη πλειοψηφία των έγκυρων ψήφων. Αν κανείς από τους υποψήφιους δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία των έγκυρων ψήφων ή σε περίπτωση ισοψηφίας, η εκλογή επαναλαμβάνεται κατά την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Σε περίπτωση νέας άγονης εκλογικής διαδικασίας, αυτή επαναλαμβάνεται κατά την επόμενη εργάσιμη ημέρα, οπότε εκλέγεται ο υποψήφιος, ο οποίος συγκεντρώνει τη σχετική πλειοψηφία των έγκυρων ψήφων. Εάν υπάρχει ένας μόνο υποψήφιος, αυτός εκλέγεται αν συγκεντρώσει τουλάχιστον το ένα τρίτο (1/3) των έγκυρων ψήφων.

10...

11. Ο Πρόεδρος του Τμήματος έχει τις εξής αρμοδιότητες και όσες άλλες προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του Οργανισμού, του Εσωτερικού Κανονισμού, καθώς και τις λοιπές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας:

α) προϊστάται των υπηρεσιών του Τμήματος και εποπτεύει την εύρυθμη λειτουργία του Τμήματος και την τήρηση των νόμων, του Οργανισμού και του Εσωτερικού Κανονισμού,

β) συγκαλεί τη Συνέλευση του Τμήματος, καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, ορίζει ως εισηγητή των θεμάτων μέλος της Συνέλευσης, προεδρεύει των εργασιών της, εισηγείται τα θέματα για τα οποία δεν έχει οριστεί ως εισηγητής άλλο μέλος της Συνέλευσης και μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεών της,

γ) συγκαλεί το Διοικητικό Συμβούλιο, καταρτίζει την ημερήσια διάταξη, προεδρεύει των εργασιών του και μεριμνά για την εκτέλεση των αποφάσεών του,

δ) μεριμνά για την εφαρμογή του προγράμματος σπουδών, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων,

ε) επιμελείται την τήρηση των μητρώων επιστημονικών δημοσιεύσεων του Τμήματος, στ) εκδίδει πράξεις ένταξης μελών Δ.Ε.Π. σε καθεστώς μερικής απασχόλησης,

ζ) διαβιβάζει στα προβλεπόμενα από το νόμο όργανα γνώμες, προτάσεις ή εισηγήσεις της Συνέλευσης Τμήματος, η) συγκροτεί επιτροπές για την μελέτη ή διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων της αρμοδιότητας του Τμήματος,

θ) συντάσσει ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων του Τμήματος και τη διαβιβάζει στην Κοσμητεία,

ι) εκπροσωπεί το Τμήμα στη Σύγκλητο και πρέπει να ενημερώνει τη Συνέλευση για τις συζητήσεις και τις αποφάσεις της Συγκλήτου.

12. Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος αναπληρώνει τον Πρόεδρο σε περίπτωση απουσίας για οποιονδήποτε λόγο ή προσωρινού κωλύματος, καθώς και αν παραιτηθεί ή εκλείψει μέχρι τη συμπλήρωση του υπολοίπου της θητείας.

.....».

3. Περαιτέρω, στα άρθρα 13 παρ.1 και 5 και 14 παρ.3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν.2690/1999, Α'45), ορίζεται ότι:

Άρθρο 13

Συγκρότηση

«1. Για τη νόμιμη συγκρότηση συλλογικού οργάνου απαιτείται ο ορισμός, με πράξη, όλων των μελών (τακτικών και αναπληρωματικών) που προβλέπει ο νόμος. Ο ορισμός του ίδιου προσώπου με περισσότερες από μια ιδιότητες δεν επιτρέπεται. Αν ορισμένα μέλη εκλέγονται ή υποδεικνύονται από τρίτους και τα μέλη αυτά δεν έχουν ακόμη ελεγχθεί ή υποδειχθεί από τα αρμόδια όργανα, η συγκρότηση είναι νόμιμη αν έχει εγκαίρως ζητηθεί εγγράφως η εκλογή ή η υπόδειξή τους και τα υπόλοιπα μέλη επαρκούν ώστε να υπάρχει απαρτία.

2....

5. Το συλλογικό όργανο μπορεί να λειτουργήσει, όχι όμως πέρα από ένα τρίμηνο, αν κάποια από τα μέλη του εκλείψουν ή αποχωρήσουν για οποιονδήποτε λόγο ή απωλέσουν την ιδιότητα βάσει της οποίας ορίστηκαν,

εφόσον, κατά τις συνεδριάσεις του, τα λοιπά μέλη επαρκούν ώστε να υπάρχει απαρτία».

Άρθρο 14

Σύνθεση - Συνεδριάσεις – Λειτουργία

«1...2...

3. Τα αναπληρωματικά μέλη καλούνται προς αναπλήρωση απόντων ή κωλυόμενων μελών της ίδιας κατηγορίας, εκτός αν ο ορισμός τους δεν έχει γίνει κατά τέτοια αντιστοιχία.»

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Κατά την ενώπιον του Τμήματος συζήτηση μεταξύ των μελών, επί του τεθέντος ερωτήματος, διατυπώθηκαν δύο γνώμες.

A. Η Γνώμη της πλειοψηφίας που απαρτίστηκε από τον Πρόεδρο του Τμήματος Σπυρίδωνα Παπαγιαννόπουλο, Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τους Δημήτρα Κεφάλα, Παναγιώτα Ελευθερία Δασκαλέα Ασημακοπούλου, Ευάγγελο Μαρίνη, Περικλή Αγγέλου και Νικόλαο Πατηνιώτη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψηφοί 6), με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια (γνώμη χωρίς ψήφο), δέχθηκε τα εξής:

4. Ο θεσμός του Αναπληρωτή Προέδρου Τμήματος εισήχθη με τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 79 του ν.1566/1985, με την οποία ορίστηκε ότι ο Αναπληρωτής Πρόεδρος Τμήματος αναδεικνύεται από το ειδικό σώμα εκλεκτόρων που εκλέγει και τον Πρόεδρο και αναπληρώνει τον τελευταίο σε περίπτωση που κωλύεται, απουσιάζει ή ελλείπει, ήτοι σε κάθε περίπτωση αδυναμίας, προσωρινής ή μόνιμης άσκησης των καθηκόντων του, με τον ν. 2083/1992 διατηρήθηκε η εκλογή και η παραπάνω αναπλήρωση (άρθρο 4 παρ. 3) και επιπλέον, ορίστηκε ότι ο Αναπληρωτής Πρόεδρος συμμετέχει ως τακτικό μέλος, στο Διοικητικό Συμβούλιο του Τμήματος (άρθρο 4 παρ. 2)¹.

¹ Για την ιστορική εξέλιξη του θεσμού βλ. διεξοδικά Γνωμ.ΝΣΚ 70/2019.

5. Στον ισχύοντα ν.4485/2017 προβλέπεται ότι, ο Αναπληρωτής Πρόεδρος εκλέγεται ταυτόχρονα με τον Πρόεδρο του Τμήματος από το ίδιο σώμα εκλεκτόρων, για την ίδια διετή θητεία και είναι μέλος της Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου του Τμήματος, όπως και ο Πρόεδρος. Ρητά δε, με τη διάταξη της παραγράφου 12 του άρθρου 23 προβλέφθηκε η αρμοδιότητα αναπλήρωσης του Προέδρου του Τμήματος, όχι μόνο επί προσωρινής αδυναμίας του τελευταίου να ασκήσει τα καθήκοντά του, αλλά και εάν αυτός παραιτηθεί ή εκλείψει. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του ν.4485/2017, με τις διατάξεις του επιχειρείται να θεσμοθετηθούν οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων προβλημάτων, στοχεύοντας ιδίως στο δημοκρατικό, αποτελεσματικό και ανοιχτό ως προς την κοινωνία τρόπο διοίκησης των Α.Ε.Ι., στη ρύθμιση λειτουργικών ζητημάτων, στην ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των Α.Ε.Ι. κλπ., με βασικό άξονα, μεταξύ άλλων, τις ρυθμίσεις για την ενίσχυση της αντιπροσωπευτικότητας των οργάνων διοίκησης και την εμπέδωση της δημοκρατίας και του πλουραλισμού στα Α.Ε.Ι. Τα μονομελή και πολυμελή όργανα διοίκησης του Ιδρύματος και των μονάδων του έχουν συγκεκριμένες και διακριτές αρμοδιότητες, τις οποίες νομιμοποιούνται να ασκούν δια της εκλογής συγκεκριμένων προσώπων σε διακριτές θέσεις. Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος Τμήματος, εκτός του καθήκοντος της αναπλήρωσης, ασκεί και το αυτοτελές καθήκον της συμμετοχής στα δύο συλλογικά όργανα του Τμήματος, δηλαδή στο Δ.Σ. και στη Συνέλευση, όπως και ο Πρόεδρος. Το γεγονός της εν τοις πράγμασι άσκησης από αυτόν των καθηκόντων του Προέδρου, σε περίπτωση αδυναμίας ή έκλειψης του τελευταίου, δεν πρέπει να δημιουργεί σύγχυση των προσώπων των υποψηφίων και των θέσεων, κύριας και αναπληρωματικής, για τις οποίες εκλέχθηκαν οι υποψήφιοι, άλλως τίθεται εν αμφιβόλω η αυθεντική βούληση του εκλεκτορικού σώματος.

6. Περαιτέρω, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, τα συλλογικά όργανα συγκροτούνται νομίμως με τον ορισμό όλων των μελών, τακτικών και αναπληρωματικών. Μετά την παρέλευση τριμήνου από τον χρόνο κατά τον οποίο εξέλιπε, αποχώρησε ή απώλεσε για οποιοδήποτε λόγο την υπαλληλική ή επαγγελματική ή άλλη ιδιότητα, με την οποία ή λόγω της οποίας ορίσθηκε κάποιο μέλος του, τακτικό

ή αναπληρωματικό, το συλλογικό όργανο παύει να λειτουργεί νομίμως, εφόσον δεν έχει αποκατασταθεί η πληρότητα της συγκρότησής του. Ως απώλεια, δε, της ιδιότητας, βάσει της οποίας έγινε ο ορισμός του μέλους του συλλογικού οργάνου, νοείται κάθε μεταβολή που αποκλείει κατά νόμο την άσκηση των καθηκόντων της κύριας θέσης. Ως εκ τούτου, αν συντρέξει τέτοια περίπτωση μεταβολής, το συλλογικό όργανο δύναται λόγω της ανάγκης εξασφάλισης της συνέχειας της λειτουργίας του να λειτουργεί νομίμως με ελλιπή συγκρότηση, εφόσον κατά τις συνεδριάσεις του τα λοιπά μέλη του επαρκούν ώστε να υπάρχει απαρτία, αλλά μόνον για ένα τρίμηνο από τον χρόνο επέλευσης της μεταβολής, μετά την παρέλευση του οποίου κρίνεται επιβεβλημένη από τον νομοθέτη η αποκατάσταση της πληρότητας της συγκρότησής του (ΕΑ 22/2015, πρβλ. ΣΤΕ 195/2011, 2322/2007). Συναφώς λεκτέον ότι, απαγορεύεται η συνύπαρξη στο ίδιο πρόσωπο δύο ιδιοτήτων.

7. Κατά τη γενική αρχή της νομιμότητας που διέπει τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και το τεκμήριο νομιμότητας των ενεργειών της, προϋποθέτουν την, με νόμο, ίδρυση των οργάνων της Διοίκησης και την ανάθεση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων, που ασκούνται σύμφωνα με το νόμο. Άσκηση αρμοδιοτήτων που δεν έχουν, κατά νόμο, ανατεθεί δεν είναι νοητή σύμφωνα με την παραπάνω αρχή.

8. Τέλος, ως γνωστόν, με τη διαπιστωτική διοικητική πράξη δεν θεσπίζεται αμέσως ατομικός κανόνας δικαίου, όπως με τη συστατική, αλλά απλώς διαπιστώνεται η υπαγωγή ορισμένου προσώπου σε κανόνα δικαίου, που έχει ήδη αυτοδικαίως συντελεστεί. Το περιεχόμενό της συνίσταται στην εξακρίβωση υφιστάμενης αντικειμενικά κατάστασης, κατά δεσμία αρμοδιότητα².

9. Ενόψει των προεκτεθέντων, η εν τοις πράγμασι εκτέλεση των καθηκόντων του Προέδρου από τον Αναπληρωτή, δεν τον καθιστά de jure Πρόεδρο του Τμήματος, η δε έκδοση από τον Πρύτανη, διαπιστωτικής πράξης ορισμού του ως Προέδρου, δεν είναι νόμιμη για τους εξής συντρέχοντες λόγους:

² Βλ. ενδεικτικά Μιχ. Στασινόπουλου Δίκαιον των Διοικητικών Πράξεων, 1951 σελ. 137 επ.

α. Καταρχήν, δεν προβλέπεται αρμοδιότητα του Πρύτανη με αυτό το περιεχόμενο. Τυχόν έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξης, θα ήταν αντίθετη στην αρχή της νομιμότητας.

β. Τα όργανα διοίκησης των πανεπιστημιακών μονάδων αναδεικνύονται στις θέσεις τους, με την εκλογή, δια της ψηφοφορίας, συγκεκριμένων υποψηφίων στις θέσεις αυτές. Η συγκεκριμένη εκλογική διαδικασία δεν επιτρέπεται να αντικατασταθεί από πράξη διοικητικού οργάνου. Επισημαίνεται ότι συναφώς εκδιδόμενες διαπιστωτικές πράξεις όπως π.χ. του Πρύτανη στις περιπτώσεις των άρθρων 19 παρ.5 (εκλογή Κοσμήτορα) και 23 παρ.6 (εκλογή Προέδρου Τμήματος) του ν.4485/2017, δεν έχουν συστατικό περιεχόμενο, αλλά εξαντλούνται στη διαπίστωση αντικειμενικού γεγονότος, ήτοι του εκλογικού αποτελέσματος, όπως αυτό υποβάλλεται από την Κεντρική Επιτροπή Εκλογών, χωρίς καμία δικαιοδοσία ελέγχου.

10. Περαιτέρω, όσον αφορά τη συγκρότηση των συλλογικών οργάνων του Τμήματος, με την παραίτηση του Προέδρου έχει απολεσθεί αντιστοίχως η ιδιότητα της κύριας θέσης (του Προέδρου), βάσει της οποίας έγινε ο ορισμός του, ως μέλους των συλλογικών οργάνων. Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος παραμένει μέλος των συλλογικών οργάνων, διατηρώντας την ιδιότητα της αναπληρωματικής θέσης, βάσει της οποίας εκτελεί χρέη Προεδρεύοντος σε αυτά, δυνάμενος να αναπληρώνει τον Πρόεδρο, μέχρι τη λήξη της θητείας αυτού κατά την ειδική διάταξη του άρθρου 23 παρ.12 του ν.4485/2017 και κατ' εξαίρεση του θεσπιζόμενου, με το άρθρο 13 παρ. 5 του ν.2690/1999, κανόνα του τριμήνου.

11. Τέλος, σε περίπτωση παραίτησης, ναι μεν δεν επιβάλλεται η διενέργεια εκλογών για την ανάδειξη νέου Προέδρου και η μόνιμη άσκηση των καθηκόντων του Προέδρου από τον Αναπληρωτή, εγείρει ζήτημα αφενός της ενδεδειγμένης συγκρότησης των συλλογικών οργάνων, αφετέρου αδυναμίας άσκησης των ιδίων καθηκόντων του (ΝΣΚ 70/2019 σκ.12), λόγω πρόσθετου διοικητικού φόρτου, ζήτημα το οποίο τίθεται και στο προκείμενο ερώτημα, πλην όμως δεν επιλύεται το ζήτημα αυτό με την έκδοση διαπιστωτικής πράξης ορισμού του σε Πρόεδρο του Τμήματος, κατά τα προεκτεθέντα.

B. Η γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίστηκε από τους Βασιλική Παπαθεοδώρου και Χρήστο Μητκίδη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψηφοί 2), δέχθηκε τα εξής:

Με την ανάληψη εκ μέρους του Αναπληρωτή Προέδρου Τμήματος των καθηκόντων του παραιτηθέντα Προέδρου, κενώνεται εν τοις πράγμασι, η θέση του Αναπληρωτή Προέδρου. Τούτο διότι το πρόσωπο που εκλέχθηκε στη θέση αυτή, ο φορέας της, περιέρχεται πλέον, κατά λογική και νομική αναγκαιότητα, σε μόνιμη αδυναμία άσκησης των καθηκόντων του, τα οποία συνίστανται στην αναπλήρωση του Προέδρου και στη συμμετοχή, ως μέλους, στα δύο συλλογικά όργανα του Τμήματος, τη Γενική Συνέλευση και το Διοικητικό Συμβούλιο. Το μεν πρώτο καθήκον είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να εκπληρωθεί, η δε συμμετοχή στα ανωτέρω όργανα υπό διπλή ιδιότητα, του Προέδρου και του Αναπληρωτή Προέδρου, απαγορεύεται από τη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 13 του ν. 2690/1999 (ΕΣ 165/2010, ΣΤΕ 3056/1997).

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη νομοθετική επιλογή του άρθρου 23 παρ.12 του ν.4485/2017, σε περίπτωση που παραιτηθεί ή ελλείψει ο Πρόεδρος του Τμήματος, δεν είναι αναγκαία η διενέργεια εκλογών για την ανάδειξη Προέδρου, καθώς ο Αναπληρωτής Πρόεδρος ασκεί καθήκοντα Προέδρου μέχρι τη λήξη της θητείας του.

Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, μετά την αναπλήρωση του παραιτηθέντα ή ελλείποντα Προέδρου Τμήματος από τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, η μεν θέση του Προέδρου πληρώνεται, μεθιστάμενου του Αναπληρωτή Προέδρου σε Πρόεδρο του Τμήματος, η δε θέση του Αναπληρωτή Προέδρου κενώνεται και πρέπει να πληρωθεί με την εκλογή νέου Αναπληρωτή Προέδρου, έτσι ώστε να συγκροτηθούν νομίμως και τα συλλογικά όργανα του Τμήματος, στα οποία συμμετέχουν ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος του Τμήματος (βλ. σχ. Γνωμ.70/2019 σκ.12, 14)³.

³ Στη Γνωμ. ΝΣΚ 70/2019 εξετάζεται η περίπτωση αναπλήρωσης του Αναπληρωτή Προέδρου Τμήματος, ο οποίος αναπληρώνει παραιτηθέντα Πρόεδρο. Εδώ υιοθετείται η άποψη, ότι για τις συγκεκριμένες θέσεις του Προέδρου και του Αναπληρωτή Προέδρου Τμήματος έχουν εκλεγεί, με διαφορετική ψηφοφορία, διαφορετικοί υποψήφιοι. Έτσι, σε περίπτωση παραίτησης του Προέδρου

Ενόψει των ανωτέρω, η γνώμη της μειοψηφίας είναι ότι, η μόνιμη άσκηση των καθηκόντων του Προέδρου από τον Αναπληρωτή Πρόεδρο αποτελεί γεγονός που δύναται να διαπιστωθεί με την έκδοση σχετικής πράξης του Πρύτανη, με την οποία θα διαπιστώνεται ότι ο Αναπληρωτής Πρόεδρος είναι κατ'ουσίαν Πρόεδρος του Τμήματος.

Απάντηση

12. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος το Γ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ότι δεν είναι νόμιμη η έκδοση διαπιστωτικής πράξης από τον Πρύτανη, με την οποία, ο Αναπληρωτής Πρόεδρος ορίζεται σε Πρόεδρο του Τμήματος, σε περίπτωση παραίτησης του τελευταίου.

Αθήνα, 10 Ιανουαρίου 2022

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Η Εισηγήτρια

Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Ξανθή Μπασάκου Δ.Ν.
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

η μόνη νόμιμη διαδικασία, εκτός της αναπλήρωσης, είναι η εκλογική διαδικασία για τη θέση του Προέδρου που κενώθηκε με την παραίτησή του και όχι για τη θέση του Αναπληρωτή του, που συνεχίζει υφισταμένη, μέχρι το τέλος της θητείας του. Περαιτέρω, όσον αφορά τη συγκρότηση των συλλογικών οργάνων του Τμήματος, με την παραίτηση του Προέδρου έχει απωλεσθεί αντιστοίχως η ιδιότητα, βάσει της οποίας έγινε ο ορισμός του ως μέλους αυτών. Έτσι η εκλογή νέου Προέδρου πέραν του γεγονότος ότι επιλύει το ζήτημα της ενδεδειγμένης συγκρότησης των συλλογικών οργάνων του Τμήματος, συνάδει με την προσωρινή φύση και το σκοπό της αναπλήρωσης των διοικητικών οργάνων, (ΣτΕ 518/2009, 1211/2002).